

USTAWY AUTORSKIE

Komentarze

Tom I

Prawo autorskie i prawa pokrewne

Ochrona baz danych

**Zbiorowe zarządzanie prawami
autorskimi i prawami pokrewnymi**

redakcja naukowa Ryszard Markiewicz

Jakub Chwalba, Monika Czajkowska-Dąbrowska, Zbigniew Ćwiąkalski, Nicholas Ghazal, Beata Giesen
Bogumiła Górnikowska, Teresa Grzeszak, Jakub Kępiński, Katarzyna Klafkowska-Waśniowska
Ewa Laskowska-Litak, Joanna Marcinkowska, Michał Markiewicz, Andrzej Matlak, Piotr Niezgódka
Anna-Maria Nizankowska-Horodecka, Aurelia Nowicka, Ewa Nowińska, Justyna Ożegalska-Trybalska
Adam Pązik, Zbigniew Pinkalski, Rafał M. Sarbiński, Joanna Sieńczyło-Chlabicz
Ryszard Skubisz, Sybilla Stanisławska-Kloc, Sergiusz Szuster, Tomasz Targosz, Elżbieta Traple
Bohdan Widła, Anna Wojciechowska, Krzysztof Wojciechowski, Michał Wyrwiński

USTAWY AUTORSKIE

Komentarze

Tom I

Prawo autorskie i prawa pokrewne Ochrona baz danych Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi

redakcja naukowa Ryszard Markiewicz

Jakub Chwalba, Monika Czajkowska-Dąbrowska, Zbigniew Ćwiąkalski, Nicholas Ghazal, Beata Giesen
Bogumiła Górnikowska, Teresa Grzeszak, Jakub Kępiński, Katarzyna Klafkowska-Waśniowska
Ewa Laskowska-Litak, Joanna Marcinkowska, Michał Markiewicz, Andrzej Matlak, Piotr Niezgódka
Anna-Maria Nizankowska-Horodecka, Aurelia Nowicka, Ewa Nowińska, Justyna Ożegalska-Trybalska
Adam Pązik, Zbigniew Pinkalski, Rafał M. Sarbiński, Joanna Sieńczyło-Chlabicz
Ryszard Skubisz, Sybilla Stanisławska-Kloc, Sergiusz Szuster, Tomasz Targosz, Elżbieta Traple
Bohdan Widła, Anna Wojciechowska, Krzysztof Wojciechowski, Michał Wyrwiński

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 3 listopada 2020 r.

Recenzent
Dr hab. Wojciech Machała

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8187-851-7

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Wstęp

W tym komentarzu, po raz pierwszy na polskim rynku wydawniczym, zostały razem skomentowane trzy powiązane ustawy: ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawa z 27.07.2001 r. o ochronie baz danych i ustawa z 15.06.2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, przy czym ostatnia z nich jest po raz pierwszy przedmiotem komentarza. Takie podejście wydawało się racjonalne ze względu na istotne związki i zależności między tymi aktami normatywnymi.

Komentarz ten jest szczególnie także ze względu na sposób jego ujęcia – ma on charakter nie tylko praktyczny, gdyż równocześnie jest rozbudowanym opracowaniem naukowym, z całą aparaturą specyficzną dla takiego podejścia (przypisy, wykorzystanie literatury i orzecznictwa zagranicznego; oczywiście w szerokim zakresie uwzględniono odpowiednie prawo Unii Europejskiej).

Wyjątkowy jest także skład autorski. W pracy tej udział wzięli naukowcy z wszystkich obecnie tworzących pokoleń, przedstawiając ambitną analizę swoich części. Głównie są to twórcy z kręgu krakowskiego, związani z Katedrą Prawa Własności Intelektualnej UJ, ale reprezentowane są także inne ośrodki akademickie. Właściwie udało się zachęcić do udziału w tym przedsięwzięciu prawie wszystkich liczących się ekspertów naukowych – przy czym generalnie pominięto w części prawnoautorskiej autorów wcześniej wydanych komentarzy do tej ustawy. Jestem bardzo wdzięczny twórcom nie tylko za zgodę na udział w tej pracy, ale przede wszystkim za włożenie wysiłku skierowanego na uzyskanie szczególnej jakości ich wkładów. Okoliczność ta nabiera szczególnego znaczenia w konfrontacji z krzywdząco niską punktacją tego rodzaju twórczości dla potrzeb ocen naukowych.

Prezentowany tekst jest dziełem zbiorowym w rozumieniu art. 11 pr. aut. Nie jest to utwór współautorski. Ponadto twórcy w zasadzie nie konsultowali swych stanowisk: ani wzajemnie, ani z redaktorem. Toteż pod ocenami prawnymi na tle poszczególnych przepisów „podpisują się” tylko ich autorzy. Możliwe są także różne przyjmowane przez nich oceny prawne poszczególnych kwestii.

Nasuwa się na zakończenie, stawiane nie całkiem serio, pytanie, czy w zakresie, w którym rola redaktora ograniczała się do doboru autorów, możemy dopatrywać się twórczości w rozumieniu prawa autorskiego, zwłaszcza gdy skład ten nie był wyznaczony tylko uprzednimi zainteresowaniami twórców.

Ryszard Markiewicz

30. Warto w tym kontekście wskazać na podejście TS do zakresu prawa zwielokrotniania w przypadku praw producenta fonogramu, które można określić jako funkcjonalne. W sprawie C-476/17, Pelham, TS stwierdził, że mimo iż literalna wykładnia dyrektywy 2001/29/WE wskazuje na to, iż zwielokrotnienie nawet bardzo krótkiego fragmentu fonogramu (*sample*) wchodzi w zakres prawa zwielokrotniania, odpowiednie ważenie ochrony własności intelektualnej i wolności sztuki w świetle Karty praw podstawowych UE wymaga uznania, że nie dochodzi do zwielokrotniania, jeśli pobrany fragment został zmieniony i wykorzystany w utworze i ostatecznie nie jest rozpoznawalny dla użytkownika (pkt 31 uzasadnienia wyroku). Rozważając konsekwencje tego orzeczenia, należy się zastanowić, czy możliwe jest odniesienie tej wykładni wyłącznie do praw pokrewnych (prawa producenta fonogramu), czy też dla zapewnienia realizacji wolności sztuki konieczne jest przyjęcie analogicznej interpretacji w przypadku praw autorskich. Moim zdaniem wpływa to na wykładnię terminu „zwielokrotnianie” również w kontekście autorskich praw majątkowych. Wpływ na ocenę konkretnej sytuacji będą też miały okoliczności związane np. z prawami danego gatunku twórczości i zapewne rozmiar zwielokrotnianego fragmentu. Punktem wyjścia jest założenie, że zwielokrotnienie utworu w zmienionej czy zmodyfikowanej formie stanowi wkroczenie w prawo zwielokrotniania, przy założeniu że doszło do „istotnego zwielokrotnienia”²⁹². W wyroku C-419/13, Art & Allposters, TS uznał, że „zmiana kopii chronionego dzieła, która powoduje większe przybliżenie wyniku do oryginału” (pkt 43 uzasadnienia wyroku), może być traktowana jako zwielokrotnienie w rozumieniu art. 2 dyrektywy 2001/29/WE.

6.2. Pola eksploatacji w zakresie obrotu oryginałem lub egzemplarzami utworu

31. W kontekście art. 50 pkt 2 wskazuje się w sposób uogólniający na prawo do rozpowszechniania utworu w drodze reprodukcji trwałej²⁹³ bądź na prawo decydowania o obrocie oryginałem lub egzemplarzami utworu²⁹⁴. **Można jednak przyjąć, że wystarczające jest wskazanie na prawo rozporządzania i korzystania z utworu na polach eksploatacji związanych z obrotem oryginałem lub egzemplarzami utworu.** W art. 50 pkt 2 wymieniono trzy pola eksploatacji. Pojęcia najmu i użyczenia zostały zdefiniowane w art. 2 ust. 1 lit. a i b dyrektywy 2006/115/WE. Z kolei za autonomiczne pojęcie prawa Unii zostało uznane pojęcie rozpowszechniania użyte w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE (zob. wyrok C-5/11, Donner, pkt 25). W wyroku C-456/06, Peek & Cloppenburg, TS przypomniał, że „prawo dystrybucji” (rozpowszechniania w rozumieniu art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE) musi być interpretowane zgodnie z traktatami WIPO z 1996 r. W związku z mylącą terminologią na określenie prawa harmonizowanego w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE będzie używane określenie „prawo dystrybucji”. W prawie polskim pojęcia wprowadzania do obrotu, najmu i użyczenia zostały zdefiniowane w art. 6 ust. 1 pkt 6–8 pr. aut.
32. W kontekście art. 50 pkt 2 niejasna jest kwestia, czy udostępnienie egzemplarzy mieszczące się w zakresie prawa wprowadzania do obrotu, najmu i użyczenia musi zawsze mieć charakter publiczny. Najbardziej ogólny wniosek wyprowadza się łącznie z definicji wprowadzania do obrotu jako publicznego udostępnienia egzemplarzy oraz z art. 50 pkt 3, w którym wyodrębniono

²⁹² S. von Lewinski, M.M. Walter [w:] *European...*, red. M.M. Walter, S. von Lewinski, s. 970.

²⁹³ J. Szczotka [w:] Poźniak-Niedzielska, *Prawo*, s. 61.

²⁹⁴ E. Traple [w:] *System*, t. 13, 2017, s. 201.

poła „w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2”²⁹⁵. Rozważania te dotyczą przede wszystkim zakresu prawa wprowadzania do obrotu, co zostanie poddane odrębnej analizie. **Wstępnie należy przyjąć, że wskazanie w art. 50 pkt 3 na pola eksploatacji w zakresie rozpowszechniania w inny sposób niż przez obrót egzemplarzami utworu nie przesądza, że wszystkie pola możliwe do wyodrębnienia w zakresie art. 50 pkt 2 muszą spełniać kryteria udostępniania publicznie.** Taki wniosek byłby zbyt daleko idący, szczególnie biorąc pod uwagę, że zakres autorskich praw majątkowych jest ograniczony do korzystania na określonych zgodnie z ustawą polach eksploatacji. Ekonomicznie samodzielne i zewnętrznie dostrzegalne sposoby obrotu egzemplarzem (i oryginałem) utworu, niemające charakteru publicznego, pozostałyby poza zakresem autorskich praw majątkowych, jeśli nie byłaby spełniona przesłanka udostępnienia publicznie, np. w drodze oferty *ad incertas personas*. **Państwa członkowskie są związane zarówno definicjami z dyrektywy 2006/115/WE, jak i wykładnią TS nadającą autonomiczne znaczenie określonym pojęciom, jednakże harmonizacja nie obejmuje w sposób wyczerpujący całej grupy pól ujętej w art. 50 pkt 2, tak jak to ma *de facto* miejsce w przypadku art. 50 pkt 1.** Zastosowanie kryteriów przyjętych dla zdefiniowania pól eksploatacji pozwala wyodrębnić inne, nienazwane pola, w przypadku których nie musi być spełniona przesłanka „udostępnienia publicznie”²⁹⁶.

6.2.1. Pojęcie egzemplarza lub oryginału

33. Poważne zastrzeżenia budzi przyjęcie, że pojęcie egzemplarza lub oryginału utworu ma być rozumiane odmiennie w zakresie uprawnienia do wprowadzania do obrotu i najmu z jednej strony, a użyczenia z drugiej. Zdaniem TS wykładnia taka jest możliwa ze względu na to, że traktaty WIPO nie odnoszą się do prawa użyczenia (wyrok C-174/15, Vereniging Openbare Bibliotheken, pkt 39). Z orzecznictwa TS wynika, że rozróżniono dostarczanie kopii cyfrowej książki dla celów użytku ograniczonego czasowo i dostarczanie publiczności książki elektronicznej poprzez pobranie dla celów stałego użytku (C-263/18, Tom Kabinet), co z kolei wpływa na wykładnię art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2001/29/WE w zakresie prawa do „udostępniania na żądanie”. Istotnym problemem, który ilustruje sprawa C-174/15, Vereniging Openbare Bibliotheken, jest „wypożyczanie elektroniczne”, związane z pożądanym kierunkiem rozwoju bibliotek, obejmującym wypożyczanie e-booków²⁹⁷. Rozwiązanie problemu w sposób ogólny w świetle aktualnych ram prawa Unii może być możliwe jedynie w drodze rozszerzającej wykładni pojęcia użyczenia, co z kolei powinno znaleźć zastosowanie wyłącznie do „instytucji dostępnych dla publiczności”. Podsumowując, ramy prawa Unii Europejskiej „zmuszają” do poszukiwania koniecznych rozwiązań w drodze budzącej zastrzeżenia wykładni odnoszącej się do treści praw, a nie w ramach samych postanowień o dozwolonym użytku. W prawie polskim analogiczny problem powstaje na tle art. 28 pr. aut.

²⁹⁵ T. Targosz [w:] Flisak, *Prawo*, s. 735; K. Gliściński [w:] Michalak, *Ustawa*, art. 50, pkt VI.1.

²⁹⁶ W ramach toczącego się postępowania prejudycjalnego zadano TS pytanie, czy termin „publiczny” należy rozumieć jednolicie w świetle art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE; zob. wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Svea Hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (Szwecja) 27.08.2019 r. – BY/CX (Sprawa C-637/19) (Dz.Urz. UE C 372 z 2019 r., s. 19).

²⁹⁷ Zob. przewodnik opracowany przez stowarzyszenie bibliotek naukowych LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) – *Limitations and Exceptions in EU Copyright Law for Libraries, Educational and Research Establishments: A Basic Guide*, s. 8, <https://libereurope.eu/wp-content/uploads/2016/10/A-Basic-Guide-to-Limitations-and-Exceptions-in-EU-Copyright-Law-for-Libraries-Educational-and-Research-FINAL-ONLINE.pdf> (dostęp: 17.07.2020 r.).

6.2.2. Prawo wprowadzania do obrotu

34. Autonomicznym pojęciem prawa Unii Europejskiej jest pojęcie rozpowszechniania z art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE. Pojęcie rozpowszechniania oryginału lub kopii utworów w drodze sprzedaży lub w inny sposób służy określeniu treści prawa dystrybucji. Stąd zakres prawa wprowadzania do obrotu w świetle art. 50 pkt 2 i art. 6 ust. 1 pkt 7 pr. aut. musi w pełni uwzględniać wykładnię art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE w orzecznictwie TS. Bez zastrzeżeń przyjmuje się, że przeniesienie własności może dokonać się w drodze sprzedaży, dostawy czy zamiany, a różne rodzaje czynności z kolei mogą służyć podziałowi pól w ramach szerszego pola wprowadzania do obrotu, podobnie jak rodzaje egzemplarza czy kanały dystrybucji²⁹⁸.
35. Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że poza zakresem prawa dystrybucji znajdują się czynności polegające na „wystawieniu” egzemplarzy utworów czy umożliwieniu publiczności korzystania z utworów bez przeniesienia własności tego egzemplarza (wyrok C-456/06, Peek & Cloppenburg). Istotną koncepcję rozumienia prawa dystrybucji TS zapoczątkował, uznając, że obejmuje to „szereg następujących po sobie transakcji, poczynawszy od zawarcia umowy sprzedaży, do jej wykonania w drodze dostawy na rzecz jednego z klientów” (wyrok C-5/11, Donner, pkt 26). W kolejnych orzeczeniach TS odnosił się zarówno do „transakcji”, jak i innych czynności, które wchodzą w zakres prawa dystrybucji, uznając za takie m.in. składowanie towarów w magazynie, pod pewnymi warunkami. Do warunków owych należy to, że towary te są faktycznie przeznaczone do sprzedaży w państwie członkowskim (wyrok C-572/17, Syed). Istotne w kontekście składowania było oferowanie przez ten sam podmiot identycznych towarów w swoim sklepie. W kontekście sprzedaży transgranicznej, w tym potencjalnego importu towarów spoza Unii, TS rozwinął koncepcję „łańcucha czynności prowadzących do sprzedaży towaru”, uznając, że w zakres prawa dystrybucji mogą wejść czynności handlowe kierowane do konsumentów w Unii Europejskiej, takie jak sprzedaż, oferta sprzedaży lub reklama (wyrok C-98/13, Blomqvist, pkt 32). Istnieje jednak konieczność udowodnienia, że towar jest przeznaczony do wprowadzenia do obrotu w Unii, a dowodem takim może być np. to, że towary zostały sprzedane konsumentowi w Unii, również w sytuacji, gdy zostały zatrzymane na granicy jako „towary pirackie” lub „podrabiane”, lub były przedmiotem oferty „sprzedaży bądź reklamy skierowanej do konsumentów w Unii” (wyrok C-98/13, Blomqvist, pkt 33). Szczególne wątpliwości dotyczą w tym wypadku reklamy, która ma skutek inny niż złożenie oferty, jeśli chodzi o związanie podmiotu reklamującego się²⁹⁹. W wyroku C-516/13, Dimensione Direct Sales, TS wskazał, że podmiot prawa dystrybucji może sprzeciwić się ofercie sprzedaży lub ukierunkowanej reklamie, nawet jeśli nie zostałyby wykazane, że na podstawie tej reklamy doszło do nabycia przez nabywcę z Unii przedmiotu chronionego (w tym wypadku egzemplarza utworu). Trybunał wskazał, że „założeniem” (co należałoby raczej rozumieć jako „warunek”) jest, iż reklama zachęca do nabycia egzemplarza konsumentów z państwa, w którym dany utwór podlega ochronie. Założenia wskazane w tym wyroku odnoszą się do specyficznej sytuacji obrotu transgranicznego w Unii³⁰⁰ i różnic, jakie wystąpiły w przypadku ochrony tzw. dzieł sztuki użytkowej. W jakimś sensie pojawia się też niespójność pomiędzy zakresem prawa wprowadzania do obrotu

²⁹⁸ T. Targosz [w:] Flisak, *Prawo*, art. 50, nt 42.

²⁹⁹ E. Traple, *Kilka...* [w:] *Księga Czajkowskiej-Dąbrowskiej*, s. 380–382.

³⁰⁰ Szerszy kontekst tych spraw wyjaśnia E. Traple, *Kilka...* [w:] *Księga Czajkowskiej-Dąbrowskiej*, s. 375–376.

a regulacją dotyczącą wyczerpania, choć zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 2001/29/WE i art. 51 ust. 3 pr. aut. W świetle art. 51 ust. 3 do wyczerpania dochodzi w momencie „wprowadzenia do obrotu”, natomiast zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 2001/29/WE prawo dystrybucji „wyczerpuje się tylko w przypadku pierwszej sprzedaży danego przedmiotu lub innego przeniesienia własności”, a zatem nie w przypadku różnych czynności przygotowawczych do sprzedaży. W sytuacji gdy żaden z egzemplarzy utworu nie znajdzie się na rynku unijnym, kwestia wyczerpania pozostaje ponadto w zasadzie bezprzedmiotowa.

36. W kontekście prawa wprowadzania do obrotu w polskiej ustawie wskazuje się na konieczność modyfikacji podstawowego dotąd założenia, że działania takie jak samo oferowanie do sprzedaży czy reklama nie stanowią korzystania z utworu w zakresie prawa wprowadzania do obrotu³⁰¹. Na gruncie art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE wydaje się, że już wcześniej aprobowano taką szeroką wykładnię³⁰². Orzecznictwo TS skutkuje koniecznością rozszerzonej interpretacji pojęcia wprowadzania do obrotu, choć teoretycznie możliwe było również wyodrębnienie innych niż wprowadzanie do obrotu pól eksploatacji w ramach art. 50 pkt 2³⁰³. W szczególności dotyczy to objęcia reklamowania zakresem pól eksploatacji w zakresie obrotu egzemplarzami utworu. W kontekście oferty stanowisko doktryny nie jest w pełni zgodne. Bazując na poglądach E. Traple, wskazuje się, że złożenie oferty zawarcia umowy mieści się w ramach prawa wprowadzania do obrotu³⁰⁴ oraz że nie są nim objęte czynności przygotowujące przeniesienie własności, takie jak oferowanie do sprzedaży³⁰⁵. W tym zakresie rozbieżności mogą wynikać z dynamicznego rozwoju orzecznictwa TS, wpływającego na dotychczas ugruntowane poglądy.
37. T. Targosz wskazuje przy tym, że wprowadzeniem do obrotu jest każde przeniesienie własności, a nie tylko takie, które następuje w wyniku złożenia oferty publicznie, *ad incertas personas*³⁰⁶. Z kolei K. Gliściński uznaje jednoznacznie odmiennie, i to również w odniesieniu do najmu i użyczenia³⁰⁷. W kontekście art. 4 dyrektywy, gdzie wyraźnie wskazano na „publiczne rozpowszechnianie” (dystrybucję), uznano, że sprzedaż o charakterze niepublicznym (jednej osobie, drugiej osobie) nie narusza prawa wprowadzania do obrotu³⁰⁸. E. Traple precyzuje, że przeniesienie własności na osobę, z którą zbywca pozostaje w stosunkach osobistych, nie stanowi wkroczenia w cudze prawo autorskie, ale inaczej jest, jeśli dotyczy to np. osób prawnych należących do tego samego koncernu lub holdingu³⁰⁹. Na tym tle pojawia się pytanie o rozróżnienie udostępniania publicznie/niepublicznie, a w szczególności, czy „niepublicznie” oznacza jedynie w kręgu osób powiązanych w sposób wyznaczający krąg korzystania dla dozwolonego użytku osobistego. Za taką dychotomią w kontekście obrotu oryginałem lub egzemplarzem opowiada się J. Szczotka³¹⁰. Podział ten zaburzają z kolei tezy TS w sprawie C-135/10, SCF, które jednak nie zostały sformułowane w kontekście art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE. **Co do zasady**

³⁰¹ E. Traple, *Kilka...* [w:] *Księga Czajkowskiej-Dąbrowskiej*, s. 374.

³⁰² S. von Lewinski, M.M. Walter [w:] *European...*, red. M.M. Walter, S. von Lewinski, s. 994.

³⁰³ E. Traple [w:] *System*, t. 13, 2017, s. 207.

³⁰⁴ T. Targosz [w:] Flisak, *Prawo*, art. 50, nt 28.

³⁰⁵ M. Załucki [w:] Ślęzak, *Ustawa*, art. 50, pkt III.2.

³⁰⁶ T. Targosz [w:] Flisak, *Prawo*, art. 50, nt 28 i 29, zwłaszcza zawarte tam propozycje wykładni art. 50 pkt 2 w kontekście wymogu „publicznego udostępnienia”.

³⁰⁷ K. Gliściński [w:] Michalak, *Ustawa*, art. 50, pkt VI.2.

³⁰⁸ S. Bechtold [w:] *Concise...*, red. T. Dreier, P.B. Hugenholtz, 2006, s. 364.

³⁰⁹ E. Traple [w:] *System*, t. 13, 2017, s. 207.

³¹⁰ J. Szczotka, *Najem...*, s. 265.

przesłankę „publicznego” udostępnienia należy interpretować jednolicie dla celów art. 50 pkt 2 i 3. Z pewnością zatem przeniesienie własności w ramach osób pozostających w związku osobistym nie stanowi wkroczenia w prawo wprowadzania do obrotu. Nie wpływa to na prawo twórcy kontrolowania publicznego obrotu tym egzemplarzem. Problem w praktyce wydaje się największy w sytuacji np. darowizny egzemplarza utworu plastycznego lub innych przypadków, gdy takie przeniesienie własności dotyczy egzemplarzy niewprowadzonych wcześniej na rynek. Zgodnie z wykładnią przesłanki publicznego charakteru udostępnienia również inne, niepubliczne transakcje nie będą stanowiły wkroczenia w prawo wprowadzania do obrotu.

6.2.3. Prawo najmu i użyczenia

38. W art. 50 pkt 2 wyodrębniono i nazwano pola eksploatacji najmu i użyczenia oryginału lub egzemplarzy utworów. Pola te dotyczą prawa rozporządzania i korzystania z utworu jako dobra niematerialnego, realizowanego przy wykorzystaniu egzemplarza, przy czym wskazuje się, że chodzi o jakikolwiek egzemplarz – nośnik utworu³¹¹. Oryginał powinien być w tym wypadku traktowany jako pierwszy egzemplarz utworu³¹².
39. W świetle definicji z dyrektywy 2006/115/WE wyodrębnia się trzy kryteria uznawania za najem. Najmem jest przekazanie egzemplarzy (1) do ograniczonego czasowo korzystania (2) w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych (3). Użyczeniem z kolei jest przekazanie egzemplarzy (z uwzględnieniem wykładni dotyczących kopii cyfrowych) (1) do ograniczonego czasowo korzystania (2) niesłużącego celom bezpośrednio lub pośrednio gospodarczym lub handlowym (3) dokonywane przez instytucje dostępne dla publiczności (4). W art. 6 ust. 1 pkt 7 pr. aut. ujęto wszystkie trzy kryteria wynikające z dyrektywy, wskazując na korzystanie „w celu (...) uzyskania korzyści majątkowej”, natomiast w art. 6 ust. 1 pkt 8 nie wskazano kryterium podmiotowego – instytucji dostępnych dla publiczności. Uprawnienie do rozporządzania i korzystania z utworu na polu najmu i użyczenia w świetle polskiej ustawy przysługuje wszystkim twórcom, w tym twórcom utworów architektonicznych i dzieł sztuki użytkowej³¹³. Wskazuje się jednak, że w przypadku budynku to dostęp do materialnego nośnika, a nie utworu ma podstawowe znaczenie w kontekście ich najmu lub użyczenia, w rozumieniu Kodeksu cywilnego³¹⁴.
40. Co do zasady wskazuje się, że korzystanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowych stanowi kluczową różnicę pomiędzy najmem a użyczeniem. **Istotne zatem jest wyodrębnienie korzystania niesłużącego celom bezpośrednio lub pośrednio gospodarczym lub handlowym.** W kontekście prawa polskiego rozważa się w tym kontekście przykład wykładania czasopism w poczekalniach gabinetów, klinik czy innych punktów usługowych. Część doktryny wskazuje, że korzystanie takie nie stanowi „najmu” ze względu na znikome znaczenie gospodarcze³¹⁵. Pomocne w tym wypadku mogą okazać się kryteria zastosowane przez TS w sprawie C-135/10,

³¹¹ T. Targosz [w:] Flisak, *Prawo*, art. 50, nt 43.

³¹² Pewne zastrzeżenia w kontekście tej tezy w ujęciu E. Traple formułuje W. Machała [w:] Machała, Sarbiński, *Prawo*, s. 909.

³¹³ Przedmiotem harmonizacji w dyrektywie 2006/115/WE nie jest najem i użyczenie budynków i dzieł sztuki użytkowej (art. 3 ust. 2).

³¹⁴ K. Gliściński [w:] Michalak, *Ustawa*, art. 50, pkt VI.11.

³¹⁵ E. Traple [w:] Barta, Markiewicz, *Prawo*, s. 341; K. Gliściński [w:] Michalak, *Ustawa*, art. 50, pkt VI.8; z rezerwą odnosi się do tego stanowiska T. Targosz [w:] Flisak, *Prawo*, s. 740.

USTAWY AUTORSKIE

Komentarze

Tom II

Prawo autorskie i prawa pokrewne

Ochrona baz danych

Zbiorowe zarządzanie prawami
autorskimi i prawami pokrewnymi

redakcja naukowa Ryszard Markiewicz

Jakub Chwalba, Monika Czajkowska-Dąbrowska, Zbigniew Ćwiąkałski, Nicholas Ghazal, Beata Giesen
Bogumiła Górnikowska, Teresa Grzeszak, Jakub Kępiński, Katarzyna Klafkowska-Waśniowska
Ewa Laskowska-Litak, Joanna Marcinkowska, Michał Markiewicz, Andrzej Matlak, Piotr Niezgódka
Anna-Maria Nizankowska-Horodecka, Aurelia Nowicka, Ewa Nowińska, Justyna Ożegalska-Trybalska
Adam Pązik, Zbigniew Pinkalski, Rafał M. Sarbiński, Joanna Sieńczyło-Chlabicz
Ryszard Skubisz, Sybilla Stanisławska-Kloc, Sergiusz Szuster, Tomasz Targosz, Elżbieta Traple
Bohdan Widła, Anna Wojciechowska, Krzysztof Wojciechowski, Michał Wyrwiński

Stan prawny na 3 listopada 2020 r.

Recenzent
Dr hab. Wojciech Machała

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8187-851-7

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

jego wykonania wystąpi z chwilą uprawomocnienia się. Próbą ewentualnego ograniczenia niekorzystnych skutków przyjętego rozwiązania byłoby uznanie, że w ramach określenia „zasad zapoznania się” z informacjami przez uprawnionego sąd mógłby odroczyć tę chwilę do czasu uprawomocnienia się postanowienia. Wydaje się to jednak wątpliwe⁶⁴².

266. Drugim kontrowersyjnym elementem omawianej regulacji jest odesłanie do art. 743 k.p.c. O ile miało ono sens w przepisach o zabezpieczeniu środka dowodowego lub wydania/wyjaśnienia środka dowodowego, w których wykonanie postanowienia najczęściej polegać będzie na odebraniu określonego przedmiotu, udzielenie informacji nie nadaje się w ogóle do egzekucji komorniczej. Udzielenie informacji nie jest bowiem tożsame z wydaniem nośników, na których się ona znajduje. Co więcej, w niektórych sytuacjach nie ma w ogóle dokumentu, który zawiera żadaną informację lub zawiera ją w postaci objętej żądaniem. Wykonanie obowiązku informacyjnego (co ustawodawca przecież zauważa, wskazując na wykonanie na piśmie lub w „postaci elektronicznej”) polega na sporządzeniu odpowiedniego zestawienia informacji przez obowiązowanego. Należy przyjąć, że egzekucja takiej czynności następuje zgodnie z art. 1050 k.p.c.⁶⁴³ W konsekwencji odpowiednie stosowanie art. 743 k.p.c. będzie tu oznaczać stosowanie § 2 tego przepisu („Jeżeli z uwagi na swą treść postanowienie podlega wykonaniu w inny sposób, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tego sposobu. Podstawą przeprowadzenia postępowania jest wtedy postanowienie zaopatrzone z urzędu przez przewodniczącego we wzmiankę o wykonalności”). Egzekucja prowadzona na podstawie art. 1050 k.p.c. daje możliwość nakładania tzw. sum przymusowych, co niewątpliwie poprawiło jej skuteczność⁶⁴⁴.
267. Wykonanie postanowienia może zostać uzależnione od wniesienia przez uprawnionego kaucji (art. 479¹³ § 6 w zw. z art. 739 k.p.c.). Można w tym zakresie odesłać do poczynionych wyżej uwag (zob. tezy 137 i n.) w związku z regulacją zabezpieczenia środka dowodowego.
268. Zgodnie z art. 479¹²⁰ k.p.c. przewodniczący, na wniosek uprawnionego, wyznacza posiedzenie niejawnie w celu ustnego wyjaśnienia udzielonych informacji. Rozwiązanie takie jest rozsądne, niekiedy bowiem informacja może zostać udzielona w niejasny sposób. Celowe jest wyznaczenie wskazanego posiedzenia w trybie pilnym, ponieważ wykonanie postanowienia otwiera bieg terminu do wszczęcia postępowania o naruszenie, a zatem wątpliwości winny zostać wyjaśnione możliwie najszybciej. Na posiedzeniu tym z istoty rzeczy muszą być obecni obowiązany i uprawniony.
269. Zgodnie z art. 479¹¹⁸ § 2 k.p.c., doręczając postanowienie nakazujące udzielenie informacji, sąd uprzedza obowiązowanego o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, a § 1 zdanie drugie tego przepisu stanowi, że „informacji udziela się pod rygorem odpowiedzialności

⁶⁴² Zasady zapoznania się sąd określa także w postanowieniu o zabezpieczeniu środka dowodowego, tam jednak ustawa wyraźnie przesądza, że dostęp do środka jest udzielany dopiero po uprawomocnieniu się postanowienia. W konsekwencji może budzić wątpliwości, czy taki sam skutek można osiągnąć przez określenie „zasad zapoznania się” z informacją.

⁶⁴³ Takie stanowisko jednolicie przyjmowano na gruncie poprzedniego stanu prawnego; zob. J. Błęszyński [w:] *System*, t. 13, 2017, s. 1050; K. Kulesza [w:] Michalak, *Ustawa*, art. 80, nb 60–61; A. Drzewiecki [w:] Ferenc-Szydelko, *Ustawa*, 2016, art. 80, nb 32; A. Nowak-Gruca, *Procesowe...*, s. 65.

⁶⁴⁴ E. Traple [w:] *System*, t. 13, 2017, s. 1136.

karnej”. O ile bowiem wykonanie obowiązku można wymusić na obowiązującym, stosując odpowiednie środki egzekucyjne, o tyle nie gwarantują one, że informacja udzielona będzie zgodna z prawdą.

270. Odpowiedzialność karną za złożenie fałszywego oświadczenia przewiduje art. 233 § 6 k.k. Fałszywe oświadczenie (art. 233 § 6 w zw. z § 1 k.k.) może polegać bądź na podaniu informacji nieprawdziwych, bądź na zatajeniu informacji prawdziwych. Brak udzielenia pełnej odpowiedzi nie prowadzi więc jedynie do możliwości wyegzekwowania (art. 1050 k.p.c.) uzupełnienia informacji, ale może zostać zakwalifikowany, w zależności od okoliczności, jako zatajenie. Przepięstwo z art. 233 k.k. jest przestępstwem umyślnym, które może być popełnione z zamiarem bezpośrednim lub wynikowym. Sprawca musi co najmniej przewidywać nieprawdziwość oświadczenia i zarazem godzić się z tym stanem⁶⁴⁵.
271. W sytuacji gdy adresatem żądania informacyjnego jest osoba trzecia, która nie ponosi odpowiedzialności za naruszenie, można uznać za uzasadnione pokrycie kosztów udzielenia przez nią informacji, niekiedy bowiem będą one wyższe niż bagatelne. Można taką osobę wówczas porównać do świadka, który może żądać zwrotu wydatków (art. 277 k.p.c.). Wydaje się natomiast nieuzasadnione, by koszty udzielenia informacji miały być zwracane naruszcycielowi przez uprawnionego. Tymczasem takie właśnie rozwiązanie wprowadza art. 479²¹ k.p.c., zgodnie z którym na żądanie obowiązane, a także pozwane (co oznacza, że również w toku postępowania o naruszenie) uprawniony ma obowiązek zwrócić koszty i wydatki celowe poniesione w związku z udzieleniem informacji. Oznaczałoby to, że nawet w postępowaniu o naruszenie koszty te i wydatki nie zaliczałyby się do kosztów procesu, ale niezależnie od wyniku sprawy miałyby być zwrócone przez uprawnionego/powoda.
272. Interesujące jest niewątpliwie, że mając na uwadze natychmiastową wykonalność postanowienia oraz odpowiedzialność karną za podanie nieprawdziwych informacji, nowa regulacja „roszczenia informacyjnego” może być pod pewnymi względami oceniana jako dużo bardziej surowa dla obowiązanych niż dotychczasowy stan prawny.

8.7. Związek z postępowaniem o naruszenie

273. Jednym z najbardziej krytykowanych (co nie znaczy, że słusznie) aspektów dotychczasowej regulacji „roszczenia informacyjnego” był brak obowiązku wytoczenia powództwa przez uprawnionego, który uzyskał od obowiązane informacje na podstawie postanowienia informacyjnego (dotyczyło to oczywiście przypadków, w których roszczenie informacyjne było dochodzone przed wszczęciem postępowania o naruszenie). Zgodnie więc z art. 479¹¹³ § 1 k.p.c., jeśli sąd zobowiązał obowiązane do udzielenia informacji przed wszczęciem sprawy o naruszenie, postępowanie o naruszenie winno być wszczęte najpóźniej miesiąc od dnia wykonania postanowienia o udzieleniu informacji.
274. W przypadku gdy podmiotem udzielającym informacji była osoba trzecia, nie może tu oczywiście chodzić o tożsamość podmiotową stron, sprawa o naruszenie będzie bowiem wszczynana przeciwko innej osobie niż zobowiązana do udzielenia informacji.

⁶⁴⁵ Por. wyrok SN z 15.01.1999 r., II KKN 129/97, Prok. i Pr.-wkd. 1999/9, s. 1.

275. Ponieważ udzielona informacja nie może „wygasnąć” lub „upaść”, jako konsekwencja braku wszczęcia sprawy o naruszenie przewidziano obowiązek naprawienia szkody obowiązanego w przepisie, którego treść jest wyraźnie wzorowana na art. 746 k.p.c. (art. 479¹¹³ § 3 k.p.c.)⁶⁴⁶.
276. Powiązanie wykonania zobowiązania do udzielenia informacji z obowiązkiem wytoczenia powództwa jest rozwiązaniem, którego racjonalność budzi wątpliwości. Jeśli zobowiązany do udzielenia informacji został potencjalny naruszciciel, obowiązek taki jest łatwiejszy do uzasadnienia, ale także wtedy nie zawsze obiektywnie zasadny. Jeśli np. wniosek o udzielenie informacji miał na celu określenie wysokości szkody, a okaże się, że była ona niewielka i uprawniony nie jest zainteresowany wszczynaniem postępowania, nałożenie takiego obowiązku nie wydaje się rozsądne. Jeśli wniosek został skierowany do osoby trzeciej, ma ona często na celu ustalenie uczestników łańcucha dystrybucji. Jednym z powodów wystąpienia z wnioskiem informacyjnym jest poznanie tożsamości potencjalnego naruszcyciela lub naruszcycieli. Możliwe jest, że ujawnionych zostanie kilku lub nawet kilkudziesięciu z nich. Powstaje wówczas pytanie, czy należy pozwać wszystkie te podmioty, czy też wystarczające będzie złożenie choćby jednego pozwu. Wydaje się, że w takim przypadku powinno wystarczyć wszczęcie choć jednego postępowania o naruszenie.
277. Możliwe są dalej idące przypadki, w których uzyskanie informacji od jednego podmiotu jest jedynie krokiem na drodze do uzyskania informacji o rzeczywistym naruszcicielu. W takiej sytuacji wykonanie roszczenia informacyjnego przez pierwszego obowiązanego nie pozwala jeszcze na pozwanie naruszcyciela, a jedynie dostarcza materiału, na podstawie którego można wystąpić o zobowiązanie do udzielenia informacji przez inny podmiot (i dopiero ta informacja pozwoli na ustalenie sprawy). Wówczas jednak uprawniony będzie narażał się na ryzyko odpowiedzialności odszkodowawczej, mimo że nie można było od niego wymagać podjęcia dalej idących działań.
278. Możliwe jest wreszcie, że informacje udzielone zgodnie z wnioskiem nie będą wystarczające do wytoczenia powództwa dlatego, że obowiązanym nie posiadał wystarczającej wiedzy, choć obiektywne okoliczności wskazywały wcześniej, że powinien ją posiadać. Obowiązek informacyjny został jednak w takim przypadku wykonany, a zatem uprawniony powinien wytoczyć powództwo, mimo że nie ma po temu podstaw faktycznych.
279. Jeśli obowiązanym nie był domniemany naruszciciel, nie będzie on miał bezpośredniej wiedzy o tym, czy uprawniony wszczął postępowanie przeciwko naruszcycielowi. Nie istnieje żadna podstawa nakazująca sądowi czy uprawnionemu informowanie obowiązanego o tym fakcie.

⁶⁴⁶ Art. 479¹¹³ k.p.c.: „§ 3 Obowiązanemu przysługuje roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem obowiązku udzielenia informacji, jeżeli uprawniony nie wniósł pisma wszczynającego postępowanie przeciwko naruszającemu w terminie wyznaczonym przez sąd albo pismo wszczynające postępowanie zostało cofnięte, jak również gdy pismo wszczynające postępowanie zostało zwrócone lub odrzucone albo powództwo bądź wniosek oddalono lub postępowanie umorzono. § 4. Roszczenie, o którym mowa w § 3, wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia jego powstania. Przepisy art. 746 § 1¹–3 stosuje się odpowiednio. § 5. Obowiązanemu przysługuje roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem obowiązku udzielenia informacji w przypadku wykorzystania przez uprawnionego informacji, o której mowa w ust. 1, dla celów innych niż dochodzenie przez uprawnionego roszczenia. § 6. Do wniosku, o którym mowa w § 1, przepisy art. 739, art. 742 oraz art. 745 stosuje się odpowiednio”.

280. Relacja między wniesieniem pozwu a udzieleniem informacji nie może w przypadku żądania informacyjnego być rozumiana w taki sam sposób jak na gruncie przepisów o postępowaniu zabezpieczającym (roszczenie), ponieważ na etapie uzyskiwania informacji uprawniony nie musi jeszcze w ogóle formułować konkretnego roszczenia, a jedynie uprawdopodobnić naruszenie. O wiele trudniej jest w konsekwencji stwierdzić, kiedy można przyjąć, że uprawniony wszczął postępowanie o naruszenie w terminie wyznaczonym przez sąd, tj. jakie elementy muszą powtarzać się we wniosku informacyjnym i przyszłym pozwie, by można było przyjąć, że wymóg wszczęcia postępowania został spełniony. Ustawa nie daje tu w zasadzie żadnych wskazówek. Brak jest przepisu, z którego jednoznacznie wynikałoby np., że w postępowaniu o naruszenie wszczynanym po wykonaniu zobowiązania informacji powód musi w ogóle powołać się na informacje uzyskane na podstawie wykonanego postanowienia. Można więc przyjąć, że jeśli w postępowaniu z wniosku o zobowiązanie do udzielenia informacji wskazano naruszcyciela i naruszenie, wystarczające będzie wszczęcie postanowienia przeciwko temu naruszcycielowi w związku z uprawdopodobnionym wcześniej naruszeniem, nawet jeśli postanowienie to nie obejmuje roszczenia, dla którego udzielone informacje mogłyby być przydatne. Jeśli (w przypadku wniosku wobec osoby trzeciej) we wniosku podniesiono samo naruszenie bez identyfikacji naruszcyciela (ponieważ temu właśnie miała służyć informacja), wystarczające będzie skierowanie postępowania przeciwko jakiegokolwiek osobie odpowiedzialnej za uprawdopodobnione we wniosku naruszenie.
281. Odpowiedzialność odszkodowawcza obejmuje szkodę wyrządzoną wykonaniem obowiązku udzielenia informacji. Odmienne od wykonania zabezpieczenia środka dowodowego, nie wydaje się, by samo wykonanie obowiązku informacyjnego mogło w typowej sytuacji doprowadzić do wyrządzenia zauważalnej szkody. Można tu ewentualnie uwzględnić czas i nakłady poświęcone na przygotowanie i przedstawienie informacji, jednak wydaje się, że ten aspekt ustawodawca uregulował odrębnie, zgodnie bowiem z art. 479¹²¹ k.p.c. obowiązany lub pozwany (jeśli wniosek został złożony w toku postępowania) może żądać, by uprawniony zwrócił mu koszty i wydatki celowe poniesione w związku z udzieleniem informacji. Przepis ten odsyła nadto do art. 277 k.p.c.⁶⁴⁷
282. W przypadku gdy udzielona informacja obejmuje tajemnicę przedsiębiorstwa w postaci *know-how* o takiej naturze, że mogłoby być przedmiotem licencji, może pojawić się pytanie, czy udzielając takich informacji, obowiązany nie ponosi szkody wyrażonej w równowartości wynagrodzenia, które musiałby zapłacić licencjodawca. Należy jednak podkreślić, że omawiana regulacja sama w sobie nie daje podstaw do stosowania szczególnych rodzajów odszkodowania, takich jak odszkodowanie w wysokości hipotetycznej opłaty licencyjnej (jeśli równoległe dojdzie do naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa, obowiązany może wybrać jako podstawę art. 18 ust. 5 u.z.n.k.), lecz jedynie odszkodowania na zasadach ogólnych. Jeśli więc tego rodzaju wynagrodzenie nie będzie się dało udowodnić jako postać utraconych korzyści, nie będzie mogło być dochodzone.

⁶⁴⁷ Świadek ma prawo żądać zwrotu wydatków koniecznych, związanych ze stawiennictwem do sądu, a ponadto wynagrodzenia za utratę zarobku. Przewodniczący może przyznać świadkowi zaliczkę na koszty podróży i na utrzymanie w miejscu przesłuchania.

283. Nie wydaje się również, by celem omawianej regulacji było objęcie zakresem odszkodowania szkody wyrządzonej przez niewłaściwe wykorzystanie uzyskanych informacji. Także w tym aspekcie ustawa zdaje się przewidywać odrębne rozwiązanie: art. 479¹¹³ § 5 k.p.c. przyznaje obowiązanemu (ale już nie pozwanemu)⁶⁴⁸ roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem obowiązku udzielenia informacji w przypadku wykorzystania przez uprawnionego informacji dla celów innych niż dochodzenie przez uprawnionego roszczenia.
284. Ponieważ art. 479¹¹³ § 3 k.p.c. jest wyraźnie wzorowany na art. 746 § 1 k.p.c., można założyć, że zamiarem ustawodawcy było wprowadzenie odpowiedzialności niezależnej od winy. Wystarczy więc zajście jednej ze wskazanych w tym przepisie okoliczności, by roszczenie odszkodowawcze powstało (brak wniesienia pozwu, cofnięcie pozwu, zwrot pozwu, odrzucenie pozwu albo wreszcie oddalenie powództwa lub umorzenie postępowania). Podobnie jak na gruncie art. 746 k.p.c., zakres ten wymaga redukcji teleologicznej, niektóre sytuacje uprawniające do odszkodowania w świetle brzmienia przepisu są bowiem tak oczywiście niesłuszne, że roszczenie o odszkodowanie nie wchodzi w grę. Jeśli więc np. powództwo zostanie oddalone dlatego, że wygasło dane prawo wyłączne (jednak naruszenie miało wcześniej miejsce), pozew cofnięty dlatego, że pozwany spełnił roszczenie, lub postępowanie umorzone dlatego, że strony zawarły ugodę, obiektywna odpowiedzialność odszkodowawcza uprawnionego jest z aksjologicznego punktu widzenia wykluczona. Należy więc przyjąć, że uprawniony może odpowiadać wtedy, gdy nie wszczął postępowania w terminie, dopuścił do zakończenia postępowania bez merytorycznego rozstrzygnięcia (np. nie uzupełniając braków formalnych) lub przegrał sprawę co do meritum. Mając jednak na uwadze, w jak wielu sytuacjach brak wszczęcia postępowania mimo pozyskania informacji jest zachowaniem racjonalnym i nie może być uznany za nadużycie instytucji roszczenia informacyjnego, o wiele lepszym rozwiązaniem byłoby (jeśli już ustawodawca uznał za konieczne wprowadzenie takiego rozwiązania) uzależnienie odpowiedzialności od winy, którą można byłoby w takim przypadku rozumieć jako zarzucalność niewniesienia pozwu.
285. Szczególne problemy w związku z przesłanką powstania roszczenia odszkodowawczego rodzi częściowe oddalenie powództwa. Trudno jest przyjąć, by uprawniony miał odpowiadać odszkodowawczo w każdym przypadku, gdy nie uwzględniono wszystkich jego roszczeń. Nie można nawet uznać za usprawiedliwione przyjęcia takiej odpowiedzialności w przypadku oddalenia roszczenia, które było oparte na udzielonych informacjach, np. z powodu zbyt wysokiej wartości żądania. Liczba kazuistycznych przypadków, w których łatwo sobie wyobrazić skrajnie niesprawiedliwe konsekwencje uznania, że uprawniony ma ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą, jest tak znaczna, że nie można ich wszystkich w tym miejscu wymienić. Wskazać można przykładowo, że uprawniony mógłby ponosić odpowiedzialność względem naruszcyciela, mimo że samo naruszenie zostało stwierdzone z powodu oddalenia np. roszczenia o wydanie korzyści (okazało się bowiem, że pozwany nie osiągnął korzyści). Regulacja, która zakłada odpowiedzialność odszkodowawczą uprawnionego wobec naruszcyciela, byłaby raczej parodią środka służącego wzmocnieniu ochrony praw własności intelektualnej, stąd uważam, że co do zasady art. 479¹¹³ § 3 k.p.c. należy interpretować w ten sposób, że oddalenie powództwa musi mieć za przyczynę przyznanie pozwanemu racji w przedmiocie zarzutu naruszenia.

⁶⁴⁸ Ponieważ inne przepisy często odwołują się łącznie do obowiązanego i pozwanego, pominięcie pozwanego w tym kontekście może mieć znaczenie.

286. Artykuł 479¹¹³ § 3 k.p.c. nie przewiduje natomiast odpowiedzialności odszkodowawczej uprawnionego w przypadku, gdy postanowienie sądu I instancji (natychmiast wykonalne) zostanie uchylone lub zmienione na skutek zażalenia.
287. Roszczenie o odszkodowanie ograniczone zostało rocznym terminem zawitym (art. 479¹¹³ § 4 k.p.c.). Początkiem biegu tego terminu jest zajście jednego ze wskazanych w nim zdarzeń, z zastrzeżeniem, że jeśli zdarzeniem tym miałby być wyrok oddalający powództwo, a została od niego złożona skarga kasacyjna, termin rozpoczyna bieg w dniu prawomocnego zakończenia postępowania wywołanego jej wniesieniem (stosowany odpowiednio art. 746 § 1¹ k.p.c.).
288. Jak wskazano, odrębnie od roszczenia odszkodowawczego związanego, najogólniej mówiąc, z brakiem wszczęcia lub niepomysłnym dla uprawnionego wynikiem postępowania o naruszenie art. 479¹¹³ § 5 k.p.c. wprowadza odpowiedzialność uprawnionego względem obowiązane- go, przynając temu ostatniemu roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem obowiązku udzielenia informacji w przypadku wykorzystania przez uprawnionego udzielonej mu informacji dla celów innych niż dochodzenie przez uprawnionego roszczenia. Przepis ten znajdzie zastosowanie zarówno wtedy, gdy obowiązany był naruszyć, jak i wtedy, gdy była to osoba trzecia.
289. Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie należy postrzegać w kategoriach sankcji za niewłaściwe wykorzystanie informacji pozyskanych dzięki wykonaniu postanowienia informacyjnego. Jak wskazano, ustawa nie przewiduje za to innych spotykanych w zagranicznych systemach prawnych rozwiązań, np. zakazów wykorzystywania informacji w innych postępowaniach.
290. Jeśli spojrzeć na podobieństwo między sformułowaniem art. 479¹¹³ § 5 k.p.c. i art. 479¹¹³ § 3 k.p.c., można byłoby wnosić, że także w tym przypadku ustawodawca chciał wprowadzić odpowiedzialność obiektywną. Ponieważ jednak w tym przypadku mamy do czynienia z regulacją o innym przedmiocie niż art. 746 k.p.c., jest to niewątpliwie teza kontrowersyjna. W praktyce jednak kwestia ta może nie być tak istotna, ponieważ z art. 479¹¹³ § 5 k.p.c. można niewątpliwie wywieść cywilnoprawną bezprawność⁶⁴⁹ użycia informacji uzyskanych dzięki wykonaniu zobowiązania do ich udzielenia w innym celu niż dochodzenie roszczenia. Stosunkowo rzadko takie inne sposoby wykorzystania nie byłyby też zarzucalne.
291. Odpowiedzialność za niewłaściwe wykorzystanie udzielonych informacji nie jest uzależniona od wyniku postępowania przeciwko naruszcycielowi ani nawet od jego wszczęcia. Teoretycznie zatem odpowiedzialność ta powstawałaby także względem osoby, co do której potwierdzono w prawomocnym wyroku, że dokonała naruszenia.
292. Udzielenie informacji na podstawie zobowiązania sądu nie powoduje ustania ochrony tych informacji jako tajemnicy przedsiębiorstwa. Jeśli udzielone informacje stanowią taką tajemnicę, należy uznać, że postępowania w przedmiocie zobowiązania do udzielenia informacji legalizuje

⁶⁴⁹ Przepis ten pozwala na przyjęcie, że użycie informacji w innych celach jest zawsze bezprawne, niezależnie od tego, czy takie ograniczenie znajdowałoby się w samej treści postanowienia. W braku takiej regulacji bezprawność użycia informacji musiałaby być każdorazowo ustalana z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku. Inną kwestią pozostaje, czy takie rozwiązanie jest rzeczywiście trafne i czy nie należy łagodzić jego konsekwencji w drodze wykładni.

ich wykorzystanie w celu ochrony danego prawa własności intelektualnej, ale już nie w innych celach. Ich ujawnienie, wykorzystanie gospodarcze itp. stanowią zatem zachowania bezprawne, a dysponentowi tajemnicy będą przysługiwać środki ochrony przewidziane w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Artykuł 479¹¹³ § 5 k.p.c. będzie więc miał szczególne znaczenie dla tych informacji, które nie podlegają ochronie jako tajemnica przedsiębiorstwa.

293. Wykorzystanie informacji dla celów innych niż dochodzenie roszczenia można odnieść do przedmiotu informacji, jakie mogą być uprawnionemu udzielone. Przypomnieć należy, że te informacje dotyczą zasadniczo albo tożsamości osób uczestniczących w naruszeniu, albo zakresu/skali samego naruszenia. Jeśli chodzi o pierwszą kategorię, pojawia się pytanie, w jakich okolicznościach wiedza pozwalająca zidentyfikować naruszcycieli może być wykorzystana poza postępowaniem w sposób wyrządzający szkodę obowiązanemu. Czy jeśli np. uprawniony wysłał pismo do wskazanej przez obowiązanego osoby trzeciej (dostawcy towarów naruszających) z żądaniem zaprzestania naruszenia, a osoba ta zerwie relacje z obowiązanym, to obowiązanym ma prawo dochodzić roszczenia odszkodowawczego? Należy zauważyć, że stosunkowo łatwo sobie wyobrazić konfigurację, w której uprawniony wniesie pozew, np. przeciwko głównemu naruszcycielowi, ale nie wniesie pozwów przeciwko wszystkim (licznym) odbiorcom lub dostawcom naruszających towarów. Czy rzeczywiście nie może on wówczas przynajmniej wezwać ich do zaprzestania naruszeń? Wniosek taki wydaje się absurdalny. Należy w konsekwencji uznać, że sformułowanie „cele inne niż dochodzenie roszczenia” nie musi być rozumiane jako oznaczające jedynie dochodzenie roszczenia przez wytoczenie powództwa, ale obejmuje także inne działania uprawnionego, które są nakierowane na ochronę jego prawa własności intelektualnej. Wykorzystaniem informacji o podmiotach skutkującym powstaniem odpowiedzialności odszkodowawczej będzie więc np. odebranie klientów obowiązanemu.
294. Informacje dotyczące zakresu naruszenia (np. dane o liczbie egzemplarzy, cenach) mogą być ewentualnie wykorzystane jako dane o działalności konkurencyjnych przedsiębiorców w sposób ułatwiający uprawnionemu rywalizację rynkową. Z reguły informacje te będą stanowić tajemnicę przedsiębiorstwa, a zatem ich niewłaściwe wykorzystanie podlegać będzie ochronie na gruncie przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.
295. Nie do zaakceptowania byłby pogląd, że wykorzystanie informacji dotyczących naruszcyciela i naruszenia może skutkować powstaniem obowiązku odszkodowawczego w zakresie, w jakim to wykorzystanie poza sferą postępowania o naruszenie spowoduje szkodę naruszcyciela wynikającą ze zmniejszenia się rozmiaru lub opłacalności naruszenia.
296. Roszczenie o naprawienie szkody niewłaściwym wykorzystaniem informacji nie zostało czasowo ograniczone terminem zawitym, dlatego należy przyjąć, że ulega przedawnieniu. Możliwe jest przyjęcie, że mamy tu do czynienia z rodzajem czynu niedozwolonego, co prowadziłoby do stosowania deliktowych terminów przedawnienia.

8.8. Zaskarżenie

297. Postanowienie w przedmiocie udzielenia informacji może zostać zaskarżone zażaleniem do sądu II instancji (art. 479¹¹⁹ § 1 k.p.c.), podobnie jak postanowienia dotyczące zabezpieczenia środka dowodowego lub wydania dowodu. Trudno wyjaśnić, czemu w sprawach z zakresu

Ryszard Markiewicz – profesor nauk prawnych; wieloletni kierownik Katedry Prawa Własności Intelktualnej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego (dawniej: Instytut Prawa Własności Intelktualnej UJ); autor wielu prac naukowych z zakresu prawa autorskiego, w tym: *Dzieło literackie i jego twórca* (1984), *Ochrona prac naukowych* (1990), *Zabawy z prawem autorskim* (2015), *Ilustrowane prawo autorskie* (2018) oraz wspólnie z Januszem Bartą: *Główne problemy prawa komputerowego* (1993), *Internet a prawo* (1998), *Ustawa o ochronie baz danych. Komentarz* (2002), *Prawo mediów* (redakcja wspólnie z A. Matlakiem i współautorstwo, 2005), *Telewizja interaktywna a prawo autorskie* (2007), *Media a dobra osobiste* (redakcja i współautorstwo, 2009), *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz* (redakcja i współautorstwo, wyd. 5, 2011), *Ochrona danych osobowych. Komentarz* (wyd. 6, 2015 – wspólnie z P. Fajgielskim), *Prawo autorskie* (wyd. 4, 2016), *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Przepisy z wprowadzeniem* (wyd. 8, 2019). Jest radcą prawnym – współnikiem w Kancelarii Markiewicz & Sroczyński.

O wyjątkowości publikacji świadczy to, że jako jedyna na polskim rynku przedstawia trzy powiązane ze sobą tematycznie ustawy: o prawie autorskim i prawach pokrewnych, o ochronie baz danych oraz o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, przy czym ostatnia z tych ustaw jest komentowana po raz pierwszy.

Komentarz wyróżnia się również ze względu na sposób ujęcia – ma charakter nie tylko praktyczny, lecz także jest rozbudowanym opracowaniem naukowym, w szerokim zakresie uwzględniającym zagraniczną literaturę i orzecznictwo oraz prawo Unii Europejskiej.

Wśród autorów znaleźli się naukowcy łączący pracę naukową z praktyką adwokata i radcy prawnego, głównie z kręgu krakowskiego (związani z Katedrą Prawa Własności Intelktualnej UJ), ale reprezentowane są również inne ośrodki akademickie.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL